

Кравченко О.В., к.е.н., доцент
Сумський державний університет
Каторська І.В, студент
Сумський державний університет

Організація і методика аудиту витрат і собівартості продукції

Діяльність суб'єктів господарювання неможлива без витрат, які повною мірою можуть бути пов'язані як з виробництвом, так із управлінням господарської діяльності. Найважливішим і трудомістким об'єктом аудиторської діяльності є витрати. Від точності і правильності їх визначення залежить фінансовий результат діяльності підприємства. Отже, тема витрат є актуальною для будь-якого підприємства, яке здійснює виробництво продукції (робіт, послуг). Значний вклад у розробку методики та організації аудиту витрат і собівартості продукції внесли, зокрема, такі вітчизняні вчені-економісти: І. М. Білоусова, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, М. Г. Чумаченко, С. В. Іваненко та інші. Однак напрями вдосконалення витрат окремих галузей мають потребу в подальшому дослідженні та вдосконаленні [1].

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних і практичних аспектів організації і методики аудиту витрат та собівартості продукції та розробки шляхів його удосконалення. Згідно проведених досліджень вітчизняних і закордонних науковців найпоширенішим складом витрат зображено на рисунку 1.

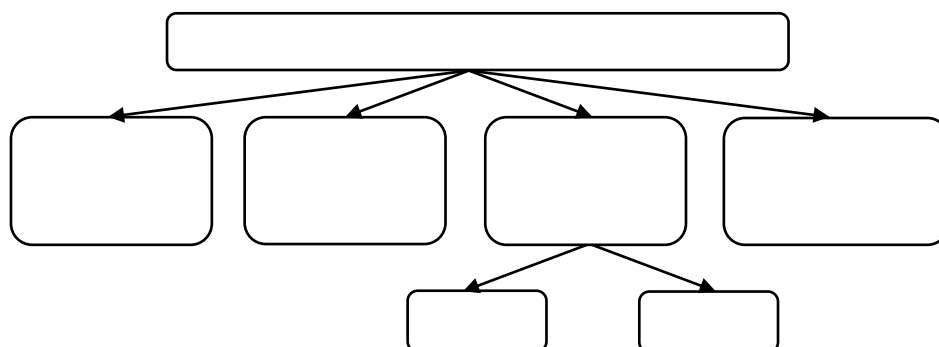


Рис. 1 – Структура виробничої собівартості продукції
Джерело: складено за даними[4]

Враховуючи той факт, що виробнича собівартість включає широкий склад різних витрат, але матеріальним витратам слід приділяти особливу увагу, адже вони займають найбільшу питому вагу у структурі витрат на виробництво продукції.

Аудит витрат на виробництво, собівартість продукції включає в себе ті процеси і явища, які відображені документально та повною мірою пов'язана з виробничою діяльністю. Для визначення організації та методики аудиту було проведено аналіз підприємства ПАТ «Сумигаз». Аналіз фінансово-економічних показників діяльності зображений у таблиці [3].

Таблиця 1 – Фінансово-економічні показники діяльності ПАТ «Сумигаз» за 2018-2020 рр. тис.грн.

Показник	Рік			Середній темп росту, %
	2018	2019	2020	
Чистий дохід від реалізації продукції	1111784	1725220	3046960	165,5
Собівартість реалізованої продукції	1123756	1751472	2885062	160,2
Чистий прибуток (збиток) підприємства	-30991	-49410	-3240	32,3
Валюта балансу	644928	974892	1387913	146,7
Зареєстрований капітал	1048	1048	1048	100,0
Кредиторська заборгованість	407341	766733	1192550	171,1
Дебіторська заборгованість	270798	650296	1035092	195,5

Джерело: складено за даними фін.звітності ТОВ «Сумигаз»

За результатами якого значення всіх фінансово-економічних показників зазнали збільшення у 2020 році, в тому числі собівартість продукції, що є негативним фактором для підприємства. Отже, підприємству необхідно шукати резерви збільшення чистого доходу та зменшувати собівартість продукції. З метою забезпечення контролю за правильністю обліку керівництвом ПАТ «Сумигаз» прийнято рішення провести зовнішній аудит, оскільки він є найважливішим аспектом управління. ПАТ «Сумигаз» користується аудиторськими послугами ТОВ «Гант Торнтон Легіс» на основі укладеного договору. Зовнішній аудит проводиться один раз на рік. На основі проведеного аудиту на підприємстві складається Акт виконаних робіт (наданих послуг). Аудит витрат діяльності проводився в рамках аудиту

фінансової звітності ПАТ «Сумигаз». На початковому етапі було проведено тест внутрішнього контролю витрат діяльності. Тестування дає змогу встановити як здійснюється класифікація витрат на підприємстві, чи здійснюється їх санкціонування. Взагалі за результатами аудиту витрат за 2020 рік викривлень та шахрайства не зафіксовано. Недоліком у здійсненні аудиту на ПАТ «Сумигаз» є відсутність проведення внутрішнього аудиту [3].

ПАТ «Сумигаз» потребує впровадження внутрішнього аудиту. Необхідність даного виду аудиту викликана попередженням зайвих нецільових витрат, розкрадань не тільки матеріальних, а й грошових цінностей. З цією метою необхідно створити спеціальний підрозділ, який буде підпорядковуватися керівництву підприємства. Ефективна робота внутрішнього аудиту допоможе налагодити взаємодію з зовнішніми аудиторами. Проте, зовнішні аудитори можуть неповною мірою довіряти внутрішнім у розкритті виявлених помилок. А це, в свою чергу, знижує витрати на перевірку у зв'язку з скороченням обсягу незалежних процедур. На рисунку 2 зображено детальний алгоритм оцінки і вивчення роботи внутрішнього аудитора зовнішнім при прийнятті рішення щодо довіри до внутрішнього підрозділу аудиту.

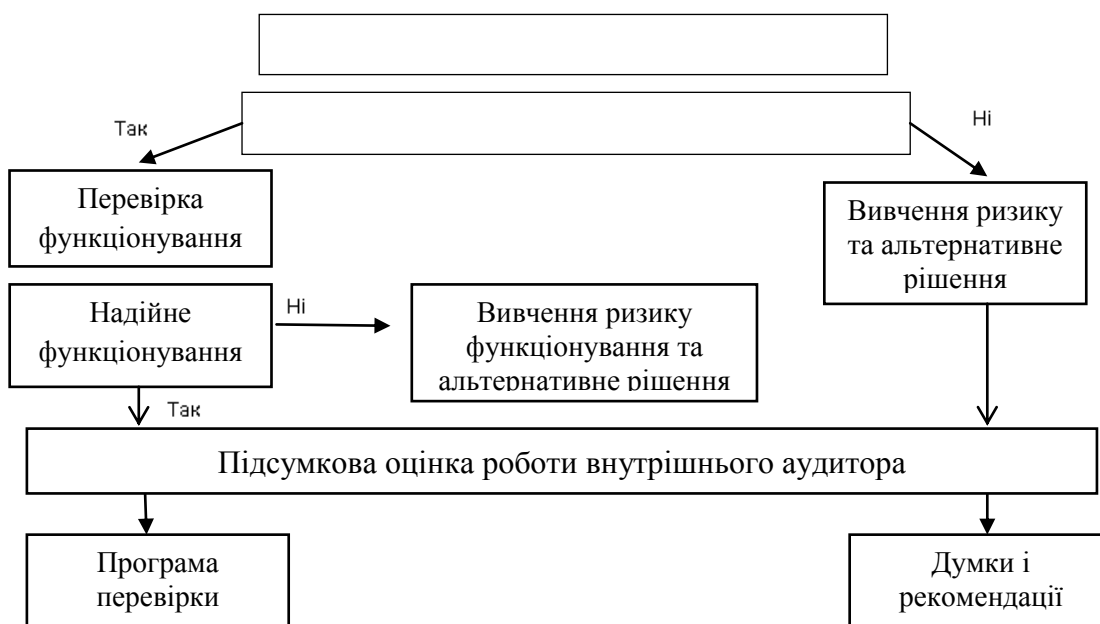


Рисунок 2 – Запропонований порядок оцінки системи внутрішнього аудиту

Джерело: складено за даними [5].

Тісна співпраця зовнішніх і внутрішніх аудиторів не повинна зменшувати відповідальність аудиторської фірми щодо складання аудиторського висновку, письмової інформації керівництву підприємства за результатами проведення аудиту, а також за змістом, термінами та обсягом аудиторської процедури. У ході аудиту витрат та собівартості продукції на промисловому підприємстві аудитору необхідно звернути особливу увагу на основні елементи перевірки. Алгоритм аудиту основних показників перевірки витрат та собівартості наведено на рисунку 3 [5].

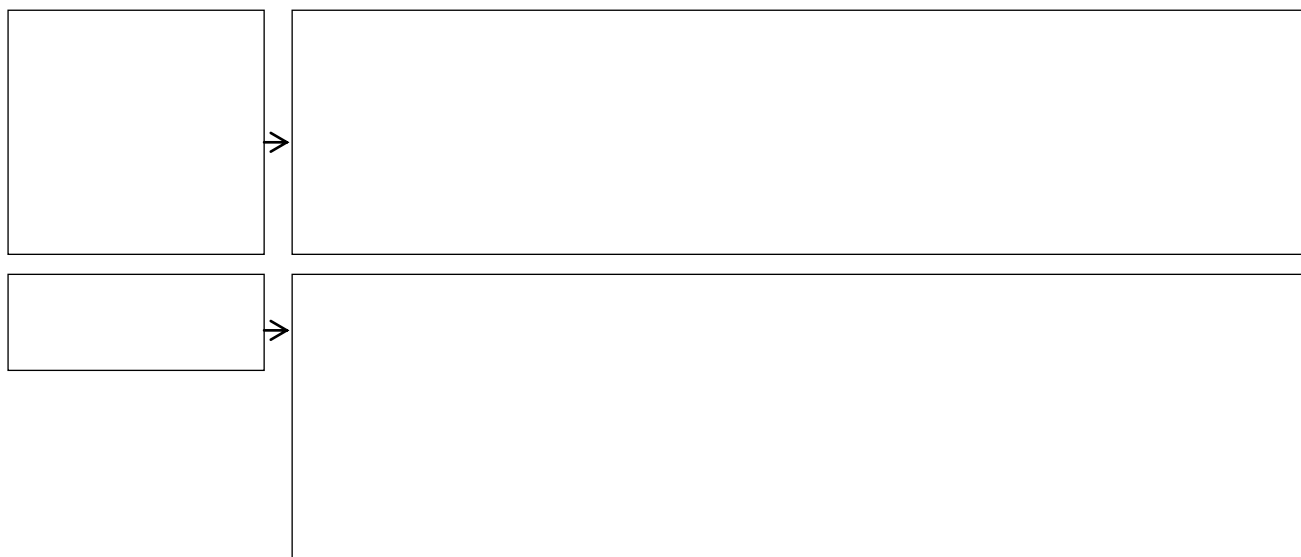


Рисунок 3 – Алгоритм проведення аудиту на промисловому підприємстві [5].

Даний алгоритм аудиту витрат сприятиме ефективній роботі підприємства, а саме: створення унікальної та високоефективної системи обліку, відбудеться мінімізація витрат виробничих запасів і грошових коштів, сприятиме запобіганню виникненню правопорушень та злочинів; надасть керівництву інформацію про фінансово-господарську діяльність для ефективного управління витратами [5].

Отже, аудит витрат виробництва є невід’ємною частиною загального аудиту підприємства, інструментом оперативного контролю прийнятих

рішень, дієвим засобом запобігання неефективності господарської діяльності і виявлення внутрішньогосподарських резервів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. .Дорош, Н. І. Аудит: методологія і організація [Текст] : навч. посіб. / Н. І. Дорош – К. : Знання – 2001. – 402 с. – ISBN 966-620-082-1.
2. Міжнародний стандарт аудиту 200 « Ціль і загальні принципи аудиту фінансової звітності» [Електронний ресурс] / від 2013 року – Режим доступу : <http://apu.com.ua/msa?layout=edit&id=783> – Офіційний сайт Аудиторської палати України.
3. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 28 лютого 2013 р. № 336 – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> – Сайт Верховної Ради України.
4. Нормативно-правове забезпечення обліку витрат та порівняльна характеристика з міжнародним досвідом [Електронний ресурс] / – Режим доступу : <http://diplomukr.com.ua/news/2012/07/30/4216> – Сайт Diplomukr.
5. Череп, А. В. Удосконалення методики аудиту витрат виробництва на промисловому підприємстві [Електронний ресурс] / А. В. Череп, В. В. Ярмош – 2010. – 53-56 с. – Режим доступу : dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/19520 – Сайт Національної бібліотеки імені Вернадського.